

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie**

Olsztyn, dnia 19 marca 2010 r.

**Pani
Jolanta Mazurek
Prezes Sądu Rejonowego
w Bartoszycach**

P/09/006; LOL-4100 -03 – 03/2010

Wystąpienie pokontrolne.

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie skontrolowała w Sądzie Rejonowym w Bartoszycach (dalej: „Sąd”) wykonanie planu finansowego Sądu w 2009 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 19 lutego 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do treści art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Prezes niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie z zastrzeżeniami ocenia wykonanie planu finansowego Sądu w 2009 r. Podstawą pozytywnej oceny była realizacja planu zgodnie z jego założeniami oraz obowiązującymi w tym zakresie zasadami. Zastrzeżenia dotyczą natomiast nieprawidłowości w zakresie zgodności księgowości komputerowej z obowiązującymi przepisami prawa.

1. Wydatki w 2009 r. wyniosły 6 220,8 tys. zł i w porównaniu do wykonania 2008 r. były wyższe o 18,2 %. Stanowiły one 99,69 % planu po zmianach.

¹ (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.)

Na podstawie 28 decyzji Dyrektora Sądu Okręgowego w Olsztynie plan finansowy Sądu został zwiększony o 188,4 tys. zł (3,11%), tj. z 6 052 tys. zł do 6 240,4 tys. zł. Ponadto, Prezes Sądu dokonała przesunięcia kwoty 215,6 tys. zł pomiędzy paragrafami klasyfikacji budżetowej. W ocenie NIK, wszystkie zmiany w planie wydatków były celowe i wynikały z konieczności jego dostosowania do aktualnych potrzeb Sądu.

Największy udział w strukturze wydatków miały:

- wynagrodzenia z pochodnymi - 4 145,3 tys. zł, tj. 66,63 %,
- koszty postępowania sądowego - 665,9 tys. zł, tj. 10,69 %,
- zakup usług pozostałych – 238,6 tys. zł, tj. 3,83 %,

W wyniku wzrostu średniego zatrudnienia z 63,62 etatu w 2008 r. do 64,88 w 2009 r. (o 2%), podwyżek związanych z awansami służbowymi pracowników Sądu i waloryzacji wynagrodzeń o stopień inflacji, wydatki na wynagrodzenia wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 489,97 tys. zł (o 16,29 %) i bez pochodnych wyniosły 3 496,2 tys. zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło natomiast 4 490,55 zł i było o 14,0 % wyższe niż w 2008 r.

Zobowiązania Sądu na 31.12. 2009 r. wynosiły 310,4 tys. zł. W kwocie tej 301,6 tys. zł (97,19 %) stanowiły zobowiązania związane z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym pracowników oraz pochodnymi od tego wynagrodzenia.

Wydatki na zakupy materiałów i usług w 2009 r. wyniosły 342,8 tys. zł, tj. 5,5 % ogółu wydatków Sądu w badanym okresie. Analiza pięciu zamówień na dostawy materiałów i wyposażenia o łącznej wartości 184,4 tys. zł wykazała, że wartość żadnego nie przekroczyła wartości kwoty określonej w art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych², powyżej, której istnieje obowiązek stosowania przepisów tej ustawy. Przy realizacji powyższych zakupów był przestrzegany regulamin wprowadzony zarządzeniem Nr A-021-14/09 Prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 13.03.2009 r. Zbadane wydatki związane były z bieżącą działalnością Sądu.

² Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.

2. Rzetelnie planowane były dochody budżetowe Sądu na 2009 r. Uzyskane w ogólnej w kwocie 2 361,3 tys. zł były wyższe od zaplanowanych o 4,02 % oraz o 11,35 % niższe od dochodów zrealizowanych w 2008 r. Dominujące źródła dochodów stanowiły grzywny, mandaty i inne kary pieniężne od osób fizycznych (§057) oraz wpływy z opłat (§069), które łącznie stanowiły 99,74 % uzyskanych dochodów. Pobrane dochody terminowo przekazywano na rachunek budżetu państwa.
3. Należności pozostałe do zapłaty na 31.12.2009 r. wyniosły 2 144,6 tys. zł, w tym należności niewymagalne 882 tys. zł, a należności wymagalne 1 262,6 tys. zł, które były o 485,4 tys. zł wyższe (o 29,2 %) od ich stanu na koniec roku poprzedniego. Ustalono, że dokonane przez wydziały Sądu przypisy należności za październik i listopad 2009 r., nie zostały na bieżąco zaewidencjonowane przez oddział finansowy w dzienniku i na kontach księgi głównej lecz dopiero zbiorczo w IV kw. 2009 r. Było to niezgodne z § 40 instrukcji w sprawie należności sądowych i rozliczeń z komornikami, według którego należy je ujmować w ewidencji księgowej po upływie każdego miesiąca. Według wyjaśnień głównej księgowej, przyczyną nie zaksięgowania przypisów było przeoczenie pracowników oddziału finansowego.

Analiza 35 należności na kwotę 82,7 tys. zł z tytułu grzywien i kar pieniężnych wymierzonych w sprawach karnych wykazała m.in., że:

- w 32 przypadkach (91,4 %) po uprawomocnieniu się wyroków, wykonanie następowało w terminach od 37 do 139 dni, co było niezgodne z dyspozycją § 357 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych³, który określa, że każde orzeczenie powinno być skierowane do wykonania bezzwłocznie, nie później niż w ciągu 14 dni od daty jego uprawomocnienia,
- w 7 przypadkach (20,0 %) po wezwaniu dłużników do zapłaty, wobec braku wpłat w terminie, nie nastąpiły dalsze czynności windykacyjne, a beczynność w poszczególnych sprawach wynosiła od 3 do 6 tygodni.

Najwyższa Izba Kontroli przyjmuje do wiadomości złożone wyjaśnienia Pani Prezes, informujące o podjęciu już w trakcie kontroli działań organizacyjnych i kadrowych (zmianę organizacji pracy wydziału karnego, przesunięcie okresowe pracownika z innego wydziału oraz skierowanie stażysty do tego wydziału), których celem jest poprawa ściągłości zaległych należności. W styczniu br. przekazano 48 spraw do egzekucji komorniczej, z tego 15 na (kwotę 18,7 tys. zł), w których upłynął ponad miesiąc od wyznaczonego terminu zapłaty. Ponadto wysłano ponaglenia do komorników sądowych w sprawach, w których występowały przerwy w ich czynnościach.

4. Kontrola wykazała, że w Sądzie prawidłowo przeprowadzono inwentaryzację okresową, w tym spis z natury środków pieniężnych i środków trwałych, uzgadnianie sald oraz weryfikację wartości niematerialnych i prawnych. Spis z natury został zrealizowany w terminie wyznaczonym przez Prezesa Sądu zarządzeniem z 3 grudnia 2009 r. Badanie przeprowadzone na przykładzie 15 losowo wybranych pozycji z arkuszy spisowych wykazało, że ujęte w nich środki trwałe zostały zaliczone do właściwych grup i nie stwierdzono różnic inwentaryzacyjnych. Inwentaryzacja sald drogą weryfikacji potwierdziła poprawność i rzetelność kwot zaksięgowanych na analizowanych kontach.
5. Roczne sprawozdania budżetowe Rb-23 o stanie środków na rachunkach bankowych, Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa i Rb-Z o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń oraz Rb-N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych, sporządzono terminowo i rzetelnie, a dane w nich zawarte były zgodne z ewidencją księgową za 2009 r.,
6. Badanie systemu rachunkowości i kontroli wewnętrznej przeprowadzono na pełnym zbiorze zapisów księgowych (11 874) oraz na próbie 149 dowodów księgowych dotyczących wydatków na łączną kwotę 952,0 tys. zł (wylosowanych do badania z wykorzystaniem metody monetarnej - MUS). W zakresie prowadzenia ewidencji finansowo-księgowej stwierdzono, że dowody księgowe, będące potwierdzeniem dokonanych operacji gospodarczych i finansowych były czytelne oraz prawidłowo oznaczone w odniesieniu do pozycji w dzienniku. Wszystkie były sprawdzone pod

³ Dz. U. Nr 38, poz. 249.

względem merytorycznym i formalno-rachunkowym oraz zatwierdzone do wypłaty, zgodnie z przyjętymi w jednostce zasadami prowadzenia rachunkowości. Kontrola wykazała jednak, że wśród 11 874 zapisów w dzienniku, wystąpiły nieprawidłowości polegające na tym, że:

- w 6 przypadkach (0,05%) operacje gospodarcze z 2008 r. o wartości łącznej 20 250,14 zł ujęto w księgach z 2009 r.,
- 12 zapisów (0,1%) na kwotę 8 483,98 zł zaksięgowano w niewłaściwym miesiącu,
- w 44 przypadkach (0,37%) zapisów na kwotę 56 477,82 zł dokonano z opóźnieniem wynoszącym od 41 do 149 dni,
- w 3 213 przypadkach (27,06%) zatwierdzano zapisy po sporządzeniu sprawozdań okresowych,
- 392 zapisy księgowe (3,3%) ujęto w ewidencji z pominięciem kont rozrachunkowych.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, Najwyższa Izba Kontroli wydaje opinię pozytywną z zastrzeżeniami w zakresie wiarygodności ksiąg rachunkowych w odniesieniu

do sprawozdawczości rocznej oraz negatywną do sprawozdawczości bieżącej i w zakresie zgodności zapisów księgowych z dokumentacją źródłową.

Negatywnie NIK ocenia także zgodność wykorzystywanego w Sądzie systemu księgowości komputerowej (program „Księgowość FK”) z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴. Stwierdzono bowiem, że wbrew zasadzie trwałości zapisów księgowych, wyrażonej w art. 23 ust. 1 tej ustawy, w systemie możliwe było wyksięgowanie zatwierdzonych zapisów i dokonywanie w nich zmian, zarówno

w odniesieniu do bieżącego okresu sprawozdawczego jak i okresów wcześniejszych. Umożliwienie przez producenta programu takiego sposobu korygowania zapisów księgowych było także niezgodne z art. 25 ust. 2 ww. ustawy, stanowiącym,

że w przypadku prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera stwierdzone błędy w zapisach poprawia się wyłącznie przez wprowadzenie do ksiąg rachunkowych dowodu zawierającego korekty błędnych zapisów, dokonywane tylko zapisami dodatnimi albo tylko ujemnymi. Badanie systemu księgowości komputerowej wykazało ponadto, że:

- w 127 przypadkach (1,07 %) zapisy nie zawierały daty operacji gospodarczej, tj. elementu wymaganego art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy o rachunkowości,
- 328 zapisów (2,76%) miało niewłaściwą sekwencję dat, gdyż data dowodu była wcześniejsza od daty operacji gospodarczej lub data zapisu wcześniejsza od daty dowodu.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) niezwłoczne podejmowanie działań windykacyjnych w celu dochodzenia zaległych należności sądowych,
- 2) księgowanie dowodów źródłowych, dotyczących postępowań sądowych, do właściwych okresów sprawozdawczych,
- 3) przestrzeganie bieżącego ujmowania należności sądowych w księgach rachunkowych,
- 4) podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie w programie komputerowym, stosowanym w księgowości, wad polegających na niezapewnieniu trwałości zapisów.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Prezes, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków zawartych w niniejszym wystąpieniu bądź o działaniach podjętych w celu realizacji tych wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Prezes prawo zgłoszenia na piśmie,

⁴ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223.

do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.